

چو جو قلاڻك ياشليلره تعرضي

(عائلہ و مکتبہ توتون)

بازائی: ۱. شالومو ویچ.

چویرہنی : ۱. بابازادہ

معلملر، طبييلر، والدين حاصلی هر کس عادت اوزره
چوجوقلرک توتون چکمک بلاسنه آنجاق، مکتبده دوتولديقلرینی
ایلری سوریر و مکتب توتونچیلگی ایله مبارزه آپارماق لازیم
اولدینی گوستریورلر. مسئلهیی باقیدان تحلیل ایتدیگده بودوشونجه نیک
یاغلیش، اساسین اولدینی، ایچروسنده بر پارچه حقیقت اولسادا
فقط بوتون بوتونه حقیقتدن عبارت اولمادینی اورتالغه چیقیر.
بو مسئلهیی موضوع بحث ایدن ضیالیر سویله دیگیمیز بر پارچا
حقیقتک اوچیندان دوتاراق، چوجوقلرک توتون چکمک بلاسنه
اونلردن، عائلهده باشلیجه اولاراق ینه عائلهده دوتولديقلرینی
برده لیورلر.

هرگاه بیز بو عادی دوشونجه نك يا گليش اولديغي ثبوت ايتمك ايسته سەك بر چوق رقم لر آلايلر بزا مثلاً: كيچن گون ياشلى قادينلر آراسنده ويريلن محاضره ده اشتراك ايدنار ك ۳۳ فائض توتون چكنلر ايدى. ۲نجى درجه لى مكنيك ۱۱۷ يىكى يتيشميش گنج متعلم لرى آراسنده ۲۳ نفر ياخود ۱۸ فائض توتون چكن وار ايدى. ديمه لى متعلم لر آراسنده توتون چكنلر ك مقدارى هله ياشلى قادينلره نسبتاً اىكى دفعه آز در. چوقوقلر ك بو كيى درس اوطله لرى تر كييينده تقليد ايجين آز ياشلى لر مكنيندن داها چوق ضررلى ماتر باللره راست گله چك لرى آشكار بر مسئله در.

چو چوق ایوده داها چوق وقت کیچریر، صیقارا توتون کبی شیار ایله مکتبه نسبتاً داها تیز - تیز تصادف ایدیور. توتون چکمک خسته لغی ایله مبارزه آپارماق واجب حساب ایدیلدیگی تقدردده (بونگله هر کس: والدین ده، معلملرده، چکنلرده، چکمه بئلرده راضیدرلر.) بونگ ایچین بیر طاقم چیقیش بوللری، استنادگاه و اصول حاضرلامالیدر.

بیز بو مسئله ده باش محاصره و مبارزه نقطه سنک عائله اولدیغی اساسنه استناد ایدیوریز.

بر طاقم آداملر اوپله ظن ایدیرلر که بیز یاشلی توتون چکنلردن اسکی عادتلرینی ترک ایتمه گی، صیقارالرینی آتماغی طلب ایدم جگیز. لکن بو تصورات یا گیش بر تصوراندیر. توتون چکمک اراده ایله علاقه دار اولمایان صنعی صورتده عمله گتوریلن، غایت محکم، مشروط بر حرکتدر که دوغما بر خاصه کبی توتون چکنلری اوزینه مربوط بوراقمیشدر. توتون چکمک عادتیی چوق زمانلر انسانک عادی ایشلرینی بونگوللشدیرمک و یولنا قوبماقله بویوک، جدی یاراراق کوسترین و بو عادتدن ال چکمک ایشلرک معتدل بر صورتده ایریلمه سنه نوع - نه نوع انگلر چیقاریور.

اوگا بناء چوق زمانلر بو عادتدن ال چکمک بویوک چتیناک تشکیل ایدیور. بر طاقم انسانلر چوق آسانقله توتوندن ال چکمکه موفق اولسالردده، لکن بوتون یاشیلارک ترک عادت ایدم جگلیرینی بکلمه مکه هیچ بر جدی اساس یوقدر. بو یولده اجتماعیی قوه لری صرف ایتمک موافق دگلدر.

«یاشیلیری آنجاق قبر دوزلدر» آنالار سوزینه استناداً یاشلی توتون چکن دوشگونلرینی ده راحت بوراقمالیدر. بوتون وقت، بوتون اهمیت توتون چکمکه آلیشما یان بو خسته لگ زهری ایله

یا قشلاشما یا جاق بر طرزده زهرلنه بن چوجوقلره جاب اولمالیدر. ییز بویله دوشونر، بو دائرهده قدم آتماق ایسترکن، ییقلماز طلسم خطاری ایله احاطه اولندیغمیزی گوریوریز. یاشیلر توتون استعمال ایدیورلر، بو عادتدن ال چکه ییلمه دیکاری ایچین، پیس عادتلی ایله خیرده چوجوقلریده زهرله یورلر. بویکاری تقلید ایدن خیرده چوجوقلر گیت - گیده توتون چکمکه آلیشیرلر و کندی نوبه لرینده باشقارینیده اوز پیس حرکتلی ایله زهرله یورلر. بو حال دوره خط اوزره اتها سیز بر صورتده دئام ایدوب گیدیور. ایلریده نیجه اولمیشسه حال حاضرده ده ایله واردر. فقط گله جگه بویله اولمالیدر. ایشته ییزیم وظیفه میز بو قیریلماز تصور اولنان طلسم خطنی یارماق و داغیتماقدان عبارتدر، چوجوقلری توتون چکمک بلاسندن محافظه ایتک - حلی ممکن و لازیم بر مسئلهدر.

مسئله نك مراقلی یری بو وظیفه نك کیمک طرفندن و نه کبی یوللر ایله، واسطه لر ایله عمله گتوریله جگنده در. ییزجه یاشیلرک حل ایتمگدن عاجز اولدیقلری بو مسئله نی آتجاق چوجوقلر عمله گتوره ییلرلر. بو مسئله ده چوجوقلر یاشیلره بر عبرت درسی ویرمه لیدرلر. داها دوغروسی بر پارا برارده ویرمک اوزره درلر. ییزیم وظیفه میز، چوجوقلره کندی صحتارینی یاشیلره قارشو مدافعه مبارزه سندو قوللانماق ایچین سلاح ویرمگدن عبارت اولمالیدر. چوجوقلر یاشیلردن داها دوشونجه لی، صاعلام فکری و صادقدرلر. اولئر جانبازلق (رستم بازلق) ایله مشغول اولماغی باچارمازلر. بز بو طلسملی دائره نی ناصل یاریر، چیقیش بولی آچیوریز؟ بو مسئله ده نه کبی اصول تعقیب ایدیوریز؟ بز هیچ بر حاضرق معلوماتی ویرمگسیزین ۲نجی درجه لی مکتبک ۱ - ۲نجی صنف

مەملىرىنى بىر آرايە توپلايورلار؛ اونلار، توتون استعمالنى ضررلى حساب ايدىيورلارمى و نىچىن؛ توتوننىڭ ضررلى اولدىغىنى كىمدىن اوگرندىلار؛ انسانلار نىچىن توتون چكىيورلار انسانلار نە وقت توتون چىكىمگە باشلايورلار؛ توتون چىكىمك ايله ناصل مبارزە آپارمالى، و غىرى بوكى سواللار وىرييورىز. بوبوك، گورولتلى يىقىنچاغى اداره اىتمك چىن اولدىغى اىچىن، اىكى صنفدىن آرتىق اوشاقلرى بىر يە توپلاماق اولماز.

بىز اوز فكرلارىمىزى مصاحبلرىمىزك بوشىنە يوكلەمگدىن قاچىر، آز دانىشماغە چالشىر، حتى توتوننىڭ طبى ضررلى خصوصندە بىلە معلوماتىردازلقدىن چىكىيورىز. بىز آتچاق نە اىتمك لازىم اولدىغى مسئلهسىنى مذاكرەدە اونلار ايله برابر اشتراك ايدىر، مسئلهنىڭ حلى اىچىن يول تاپماق تىكلەينىدە بولئورىز. بىزىم وظيفەمىز قى مباحثە مجلسىنى، مىتىنى اداره اىتمگدىن عبارت اولوب قالئور. بىز خصوصاً توتون چىكىئارى دقتلە دىگىلەيور، اونلار ايله آچىق صمىمى دوستلق و سازشلق. عملەگتورمگە چالشىيورىز. بىز بورادە بوتون صنفى اىكى قروپە (توتون چىكىمەنلر و چىكىنلرە) بولئورىز و آخرنجى غروپ ايله فنا بىر حال واقع اولدىغىنى تىن ايدىيورىز. اونلار معلوماتسىزلقدىن، تجربەسىزلىگدىن، ھەر بىر شىئە تىقىدچى نظرى ايله باقا بىلمەدىگلىرىدىن، آڭلاقسىزلىقلىرىدىن (يورگلىرىنى سىندىرماق مەناسىدە يوق) دولابى كاغذك اىچىن توتون ايله دولدئوروب آغىزە آلماق و ھوانى آغىرلاشدىرماق كىي احمق، مەناسىز، ضرلى، حتى گولونچ بىر ايشلە زھرىلىشلىر. توتون چىكىنلر باشقەلرى ايله برابر بو ايشك ضررلى اولدىغىنى، مەمكىن اولارسە ترك اىتمكك ياقشلىغىنى تصدىق ايدىيورلار. بىز بورادەجە چوچوق مەكتەپنىڭ كى بىر كىسك تەللىرىنە توقۇنۇر، انسانلارنىڭ ھىسلىرىنى ھەركەت كىتىرىيورىز،

نە ايتىمىڭ، بىرىنچى درجەلى مەكتەپنىڭ خىردە بالالارنى توتون بىلاسىدىن ناسىل قوروماق مەسىلەسىنى اولار ايله بىر ابر مەدا كىرە ايدىيورىز. مەباخىشەنىڭ ھەر بىر آنى مەين مەضەونى و خەصوصىتى ھائىز اوليور. توتوننىڭ زىرى خەصوصىتىدە آپارىلان مەباخىشەدە طبى ھەتە نە قادار مەمكىن ايسە آىز اھمىيت وىرەمىڭ اولار و اولەدە ياپمەلىدەر.

چونكى چوقۇقلاىقنىچە ھازىر اولمەدىغىلەردىن دولابى توتوندىن آلان تىگە نەفسىڭ و باشقا خەستەلەلەرى باشا دوشمىزلىرى بوندان توتوننىڭ طبى ھەتەدىن زىرلى اولدىغى مەسىلەسە دائىر چوقۇقلاىق بىر طاقم سوزلىرى، اعتراضلىرى واردىر. اولار ھەر كۈن تەسادف ايتىدىكەلىرى يىگەر ايله توتون چەكنەرنىڭ صاوقلاما، ورم، خەرنىڭ خەستەلەنە دوتولانلار كەبى خەستەلەنەب ئولمەدىكەلىرىنى كوزيورلار. بىز مەسىلەنىڭ طبى طرفىنى مەھازىرە چىنىڭ وىردىكى مەترىاللار اوزىرە دىگەل سامەنىڭ بىلدىكەلىرى شىلار ايله ايدىنىلاشدىرىرىز. بىز اولەرە «بولدالار! توتون چەكمە زىرلىدەر ياقوق؟» سوالىنى وىرىيورىز. بىر صىرا سىلەر «ئەوت زىرلىدەر» جوابىنى وىرىيورلار.

«نەچىن؟ بونى سىز نەردىن بىلەرسىڭىز؟»

مەكتەپلىلەر: «ھەر كەس دىيور» دىيە جواب وىرىيورلار. بىز آنەچاق توتون چەكنەرنىڭ تەجرەبەلەرنى قەيد ايدىيورىز. بىز بوتون توتون چەكنەرنىڭ تەجرەبە اوزىرە بواشنىڭ زىرلى اولدىغىنى سوبەدىكەلىرىنى ايشىديورىز. البتە بو ھەقىقەتدەر و بوشكا اىنانماغە بىزىم ھەچ بىر اساسىز يوقدەر. بىز دىنلەن سوزلەرە توتوننىڭ چوقۇقلاىقنىچە داھا زىرلى اولدىغى خەصوصىتىدە بىر پارا مەلۇماتلار علاوه ايدىيورىز. بوندان صوگرا يەنىچاقەدە اشتراك ايدەنلەر دوشونىش و آڭلاقلە تەكلىف اولان اشاغىدە كوسترىبلەرنىڭ بىرىنچى مادەسىنى قبول ايدىيورلار: «توتون چەكمە بويوگەرە، خەصوصاً مەھكەمەنىڭ و تەرقى ايتىمىڭ اوزىرە اولان اەضا اىچىن غەيت زىرلىدەر. اوشكا بىئە توتون چەكمە بول وىرەمەلىدەر»

مسئلہ نك اقتصادى - آلمان، چورك، قنفت و بدنہ خیرلی
باشقا شیلری قوبوب بولی معناسیز، ضررلی توتونہ صرف ایتمك
مسئلہ سی چوجوقلر طرفندن داها جانلی بر صورتده مذاکره
ایدیلر. عائله ایچرو سنده چوق زمانلر سوت، یمورطه، آباغ قابی،
دقتر و باشقه لازیملی شیلر ایچین پارا تابلما دیغی حالده توتون
ایچین داش باش ایدیلدیگی حقیقتی دوشونجه سیزلك تیجه سنده
اورتالغه چیقان حاللردن بریسی در.

چوجوقلر بو حقیقتی آشکار بر صورتده آیدینلاشدیریر، بر چوق
نمونہ لره حیاتی لوحه لر کوستره رك معناسیزجه سنه بوتون، صرف
اولنان پارانی نوع به نوع غدا یی شیلره و بدن ی احتیاجلره خرج
ایتمه لیدر مضموتده اولان ۲ نجی ماده نی بویوك ممنونیتله قبول
ایدیورلر. توتون چکمهك شیلری مسئله سنده معروضه چینك رولی
داها بویو کدر. بو خصوصده اساس ماتریال حاضر وندن آلتیر.
حاضر دن توتون چکنلرك (ارکگلر) بو ایشه چوجوقلق جوانلق
یاشلاریندن باشلا دیقلمی تعیین ایتدیگدن صوگرا، معروضه چییه
دوشونجه نك و تنقیدك یوقلمی فکرینی بر قدار آیدینلاشدیرماق
قالیور. بو فکر ك یگیلیکدن دولای درین دوشونجه ده اولماسا
فقط هر بر حالده آکلاقله توتون چکمه نه ایتدیگلرینی
دوشونمه ی، پس ایشلره کور کورانه تقلید ایدن، اطرافلرینده کی لره
بصیرت گوزیله باقماغی باجارمایان، دوشونجه سیز مکتب عنصرلری
اولیورلر مضموتده اولان ۳ نجی تهزه قبول ایدیلر. بونك تیجه سنده
یگی دنیا قورماق وظیفه سی ایله موظف گچلرك کهنه جمعیتك
ضررلی و گییج عادتلرینی آتوب، یگی، خیرلی، صاعلام اگلنجه
فورمالری یارادما سی مسئله سی اورتالغه چیقیرور. هوانی دومان ایله
پوزماغه یول ویریله جك بر حرکت اولما دیغی فکری بوتون
حاضر وندن طرفندن ممنونیتله قبول ایدیلر: تمیز هوانك بوتون

انسانلار ئالىي خىسۇس چوقۇقلار ئىچىن نە قادار قىممەتلىك اولدىنى
 خىسۇسندە (ياقۇن و تانىش مۇسۇئەدر) بىر نەچچە كەلمە سۈبەلەر،
 بۇ خىسۇسندە سۈبەلەر ئىنلار خاىرون ئۇرۇندىن مەككەم و گۈزل سۈرئەتدە
 نەمەلەر: «ئىلرەلەمىش مەنى گەنچەك كەندى مەخىطندىن چىقار
 او تۇتۇنى قاۋىبۇر، اطرافىندە كى ھوانك بۇش ىرە پىسلىشىدىرەلمەسەنە
 بول وىرەمەبۇب، مەككە داخلىندە بۇتۇن مەملىرىك و مەككە قوللۇقچىلارنىك
 تۇتۇن چەكەمەنى قەغىن ئىدىبۇر» قانۇنىك ئاساسىنى تەشكىل ئىدىبۇر.
 بۇلەلەككەن بىر نەچچە ئىلمى تەنچە مەككە داخلىندە كەمسە: نە مەمە،
 نە مەككەندە نەدە مەككە قوللۇقچىلارنى تۇتۇن چەكەمەلەندىرەن ئىبارەت
 اولۇب قالىبۇر. بۇنداق سۈگرا نۇبى تەدىبىر تۇتۇن چەكەنلەر
 (مەملىرىدە)ك سىياھەسەنى دۇتۇب سەفەردىن آسماقەدان ئىبارەت اولمەلەيدىر.
 تۇتۇن ئىستەمال ئىدىلەرك سىياھەسى ئىلە يان يانا چەكەمەنلەرىك دە سىياھەسى
 و مەنە ئىدىلەدىگەندىن بۇ تەدىبىر ئىلە بۇتۇن چەكەنلەرك سەنەك
 آرتماقنىك قارشۇسەنى آلماق ئىستەمال ئىدىلەر و بۇتۇن سەنەك ئۇرۇندىن
 تۇتۇنك سۇررى خىسۇسندە چەتئارىلان قەطئەنامەنى خاىرلاىر. بۇنداق
 سۈگرا مەنى-مەنى چوقۇقلارنى تۇتۇنلە زەرەنمەك بىلاسىندىن مەخاىفە
 ئىتمەك مەسئەلەسى خىسۇسى سۈرئەتدە مەزكۇر ئىدىلەر؛ بۇ بارەدە
 ۸ نەچچە مادەنىك تەكلىفى: «چوقۇقلارنى تۇتۇن چەكەمەك بىلاسىندە دۇتۇلماقەدان
 مەخاىفە تەدىبىرلەرى خىسۇسندەدە ياشلى تۇتۇن چەكەنلەر بۇتۇن
 مەملىرىك ئومۇمى يەنچەغەنى آدەندىن مەراجەت ئىتمەك ۹ نەچچە مادەنىك
 تەكلىفى ئىسە، ئالەمنى صاغلاملاشدىرماق امكەتنى آدەنلاشدىرماق و
 كۈچۈك چوقۇقلارنى پەس و سۇررىلى تەقلىدەن مەخاىفە ئىتمەك ئىچىن
 ياشلىلار آراسىندە ئىكەتە كەچەرمەكەن ئىبارەت اولىبۇر. قەطئەنامە سەسە
 قۇبىلەر و بۇتۇن مەملىرى ئىچىن مەجبۇرى ئىلان ئىدىلەر. بۇنداق
 سۈگرا ياشلى تۇتۇن چەكەنلەر وىرەلەك مەراجەتەملەرى و ئىكەتەلەرى
 خاىرلاماق ئىچىن ھەر سەفەندىن بىر اوچەك ئىتخاب ئىدىلەر بۇ كەبى

مسئلہ نك اقتصادى - آلمان، چورك، قنفت و بدنہ خیرلی
باشقا شیلری قوبوب پولی معناسیز، ضررلی توتونہ صرف ایتک
مسئلہ سی چوچوقلر طرفندن داها جانلی بر صورتده مذاکره
ایدیلر. عائله ایچرو سنده چوق زمانلر سوت، بمرطه، آباغ قابی،
دفتر و باشقه لازیملی شیلر ایچین پارا تاپلمادیغی حالده توتون
ایچین داش باش ایدیلدیگی حقیقتی دوشونجه سیزلک نتیجه سنده
اورتالغه چیقان حاللردن بریسی در.

چوچوقلر بو حقیقتی آشکار بر صورتده آیدینلاشدیریر، بر چوق
نمونہ لرہ حیاتی لوحہ لر کوستره رک معناسیزجه سنده بوتون، صرف
اولئان پارانی نوع به نوع غدایی شیلرہ و بدنہ احتیاجلرہ خرج
ایتمه لیدر مضموتده اولان ۲ نجی ماده نی بوبوک ممنونیتله قبول
ایدیورلر. توتون چکیمکک سیباری مسئله سنده معروضه چینک رولی
داها بوبوکدر. بو خصوصده اساس ماتریال حاضر وندن آلئیر.
حاضر دن توتون چکنلرک (ارکگلر) بو ایشہ چوچوقلق جوانلق
یاشلاریندن باشلا دیقلرینی تعیین ایتدیگدن سوکرا، معروضه چیه
دوشونجه نك و تنقیدک بوقلغی فکرنی بر قادار آیدینلاشدیرماق
قالیور. بو فکرک یگیلیکدن دولای درین دوشونجه ده اولماسا
فقط هر بر حالده آکلاقله توتون چکیمکه نه ایتدیگلرینی
دوشونمه یں، پیس ایشلرہ کور کورانه تقلید ایدن، اطرافلرینده کی لره
بصیرت گوزیله باقماغی باچارما یان، دوشونجه سیز مکتب عنصرلری
اولیورلر مضموتده اولان ۳ نجی تهزه قبول ایدیلر. بونک نتیجه سنده
یگی دنیا قورماق وظیفه سی ایله موظف گسجلرک کهنه جمعیتک
ضررلی و گبیج عادتلرینی آتوب، یگی، خیرلی، صاعلام اگلنجه
فورمالری یاراداماسی مسئله سی اورتالغه چیقور. هوانی دومان ایله
پوزماغه یول وبریله جک بر حرکت اولمادیغی فکری بوتون
حاضر دن طرفندن ممنونیتله قبول ایدیلر: تمیز هوانک بوتون

ماھىتى حائز برنجى قەدىمىن سوڭرا چوققار ايچىن توتون چىكمىك چىن، مەلەملەر ايچىن ناممىكن اوليور. كەنەدە صىقارەبە قارشو بىلەنن صىمىمى بى طرفلك و آبرى سەچكىنسيزلك اورنالقدن كىتوريلر. توتون چىكمىگە قارشو عملى، تىيجەلى بر دوشەنچىلك باشلانر. بو نوعلە دائرە طلسم خطىنك يارىلماسى باشلانلر. بر ھفتە مدتەدە بوتون صىنفلردە توتون چىكن و چىكمەنلر كى سىياھەسى رفع ايدىلر؛ باشلى توتون چىكنلر ايچىن آشاغىدە كى مضمونەدە مراحىمنامە حاضراىنر: «مەلەملر كى عمومى يىقىنچاغى توتون استعمال ايدن باشلىلر كى نظر دىقتى آشاغىدە كى نقتەلەر» جلب ايدىبور:

۱ - توتون چىكن باشلىلر كى اكترىتى توتوننى صىحتلىرى ايچىن ضررلى حساب ايدوب توتون چىكىدىگىلر نە تاسفلنىورلر. توتون چىكن باشلىلر اكترىتلە كىدى چوققارنك توتون استعمال اىتمەسنى آرزولامابورلر.

۲ - اولر كىدىلارى توتون چىكمىگە دوام اىلە برابر چوققارلر نە نوع به نوع بوللر اىلە توتون چىكمە كى قىدغن، چىكمەمە كى توصىيە ايتىدىگىلر كى، اولرى بو خصوصە تەقىيە بويەلە حاضردلر.

۳ - چوققارلقدن توتوننى ضررىنى آڭلاماباراق پىس، ضررلى ايشە تىقايدن دولايى توتون چىكن باشلىلر كىناھكارلاندىرماق اولماز يىلر اوزونى عملە كىلن عادىتى آتماق چىنىدر و بونى ھركىسدىن طلب ايتىمك اولماز،

۴ - فقط توتون استعمال ايدن باشلىلر عمومىتلە باشقالرىنى و خصوصى اولاراق چوققارلرى اوز پىس عادىتى اىلە زھراھەمەلىدر. اوڭا بناء بىز اولرى چوققار اولان ىردە صىقارا چىكمىگە و ھوانى فالىشدىرمىكدە حقىز حساب ايدىيورىز.

۵ - توتون چکمهك - پس و ضرلی بر عادتدر. توتون چکنلر بو عادتلری ایله نمر و صاتمالمی و نمایش یاپمالمیلدرلر.

۶ - توتون چکمهك، داها دوغروسی هوانی فنالشدیرمهك اجازه آلماق، صیقاره «قوناقلنی» یایماق کبی ریاعی «نزاکنده» اولدیقهجه چکیلمزددرلر. اوگا بناء متعلملر: توتون چکمهك اولورمی؟ سوالنه «هوانی بوزماق اولماز و بونك ایچین اجازه ایستهك تربیه سیزلکدر» جوابنی ویرمهك خصوصده قرارداد چیقاریورلر.

۷ - ایمیذیکی منزل بحرانی ایچروسنده توتون چکمهك ایله بوتون عالمه نك خصوصاً چوچوقلرک بوتدیقلری هوانی آغیرلاشدیرماق بول ویریلمهك بر حالدر. اوگا بناء برینجرملی، حتی فورتوچقالی ایولرده بیله کیمسه یه توتون چکمهك اذن ویریلمهه سنی و بو خصوصده بوتون منزللرده آشاغیده کوستریلدیگی اوزره اعلانلر وضع ایدیلمه سنی طلب ایدیوریز: «توتون چکمهك اولماز» «توتون چکمهك ضررلی در»، «توتون چکمهك عیدر»، «بوراده توتون چکمه یگیز»، «بوراده توتون چکمهك قدغندر»، «توتون چکمهك ایچین اجازه ایستهه یگیز - چونکه اجازه آلامازسگیز»

۸ - مکتب متعلملرینك عمومی

یغنجاغی بوتون والدینی، تانیشلردن خیرده چوچوقلری توتون چکمهك بلاسندن قوروماقده و بوراده کوستریلن آرزولرک عمله کتوریلمه سنده باردیمدن بولمالرینی آرتیق درجه ده رجا ایدیور. بو مراجعتنامه نك یاشیلرله دیدیگی نه در؟ بو مراجعتنامه توتون چکن یاشیلردن عادی ترک ایتمکی طاب دگل، برقادار منطق ایسته بور. توتون چکنلرک حیاتده گولونچ حاللر چوق اولبور. اکثریتله آخرنجی قیکارینی توتونه صرف ایدن، صحتی درین اوچوروملره طوغرو بووالاتان یاشلی صیقارایی صوربر و آغزیندان بوراقدیغی قالین دومانلر ایچروسنده بوزدرک، دوتون سسله چوچوغه:

«توتون چکمه، بواقشی ایش دگل، ضرلی، حتی احمق حر کندر» دیبور. بوراقیلان بو مراجعتامه توتون چکن یاشلیلری اوگولونچ خالداں چیقاربور. مراجعتامه توتون چکن یاشلیلردن چوجوقلری پس عادتله آلیشدرماماغی و اولرک یوتدیقلری هوانی ییشلشدیرمه گئی رجا ایدیور. آتچاق بوقادار بونک ضدینه نه دیمک اولار؟

عجبا بو طابیرک حددن کنار و عمله گتوریلمه سی ناممکنمی؟ بوندان کیم و نه ضرر چکیور.

هر بر شئیدن آز آتا، آنا و مریارک احترامی.

دائما «بنم ایچین اولار، سنک ایچین یوق» کبی ایکی مراقلی اویون اوینایوب، اوزارینی گولونچ وضعیتده بوراقدیقلری حال حاضرده والدین و مریارک احترامی داها چوق ضرر چکیور. بو چوجوقلر ایچین اطرافلرینده اولان حقیقتلری آغلاق و تنقید اباه سیر ایتمگی، سوزدن ایشه کبچمک اقتدارنی تریه ایدن گوزل پیداغوزی بر اصولدر. یاشلیلر ایچین حاضرلاناں مراجعتامه لر ابولرده نشر اولمق و اوقونماق ایچین بوتون مکتبیلره پایلانیر. صوگرا مراجعتامه لرک نتیجه سی، کیمک طرفندن نه عمله گتوریلدیگی، عائله لرک بو ایشه نیجه باقدیقلری و غیره خصوصنده معروضده بولنماق ایچین (صنف و یاخود قوروپالر اوزره بر و یاخود بر نیجه) یقینجاقلر چاغریلر. حق حساب ایدیور، یارادیلان حال اوگره نیر، یگون ویریلر. ۱ - ۲ هفته دن صوگرا یگی مجلسدن مکتب صنفلرک نماینده لری طرفندن حاضرلاناں آنکته تا پروژهنی مذاکره ایدیر و دولدیرماق ایچین عائله لردن اولان عضولرک صابنه مطابق مقدارده ابولره بوراقر. آنکته تا آنونیم (امضاسیز) و آشاغیده کی مسئله لری حاوی اولیور:

مقصديمىز - توتون چىمىك ايله مبارزهدر و دراكه صاحى بوتون انسانلارڭ يىزه كومىك ايدىمىز چىمىك ايمان بىلە يورىز. آنىكىمىز تا آنانىم اولدىنى ايجىن قاملىا، آدقيد ايتىك لازىم دىگىلدر. آنىكىمىز تادمە ياورىلان سولارڭ آلنى چىزىلر، ياخود لازىم كان يىرلردە مەركىب ايله يازىلر؛ لازىم اولمايان شىلر ايسە يوزىلر.

آنىكىمىز تا والدىنىڭ احترامى ايجىن ھىچ بىر قورقۇ تشكىل ايتىمە يور. اولاً آنىكىمىز تا امضاسىز اولدىنى ايجىن اورتالغە چىقايلىمىز چىك ھر بىر كىچىك اختلاف عائىلە ايجەرىسىندە قىلاچاقدر؛ بىكى اختلاف اوج يول ايله جىريان ايدىمىز:

- آتا و ياخود - «احترام صاحى توتون چىمىك»: صارىلماز و مىكم بىر صورتدە: «سنىڭ ايجىن اولماز، بىم ايجىن اولار»، «اورتالغا سوقولما»، «سنىڭ ايشىك دىگىل»، «بومورطا، طاووغە درس اوگرتىمىز» و غىرە. شىبەسىز بىكى عائىلەدن آنىكىمىز تا دولى قايتارىلماچاق. تحقىر اولنىمىش، قىلى سىنىمىش چوچوق: «بىر شى، چىقمادى، بىزىمكىلر آنىكىمىز تا نى دولدىرماق ايسىمە يورلر، آچىقلانلرلر» بونىكىمىز تا مەكتەب و آنىكىمىز تا ايجىن مىشلە يىتور. بوحادىئە بىر نەمە ايله آنىكىمىز تا لارڭ تىبجە حق حسابى قىد ايدىلمەلىدر، و بو خصوصەدە صوگىرادان ھىچ بىر سوز سوبىلە ئىلمە يەچىگىر. فقط بوحادىئە چوچوغىڭ قىلىندە بىر چوق مىشلەلرڭ اويانماستە سب اولاجاق، چوچوغىڭ كىدى كىدىلىگىندە بو مىشلەلرە وىرەچىكى جوابىلە عائىلە احترامى بوىك ضربەلر اوراچاقدر. بو حالە تاسف ايتىمىز لازىمى؟

شىبەسىز يوق - چونكى عائىلە ھىچ بىر زمان بو يول ايله احترامى صاقلایا بىلمىز. مەبىن زماندە مەكتىبى و توتون چىمىك ايله مبارزەدە بو حادىئەدن ھىچ بىر شى ايتىمىز.

۲- اىكىنچى ھەپتە داخىل اولان ھاللىرىدە ئائىلە مەسىلىسىدە دراكا و دوشونجە ايله يانا شاجاق، مەسىلىنى اطرافلىغە دوشونوب ايدىيان تەكلىفى بويىچە باشقە بىر اولچۇدە ئىشلەپچىقىرىش. توتون چىكىلەر تەقدىم اولغان طلبىك يىلى، توتون چىكىمە كە باشلار كىن كىچىك دوشونجەسىز اولدىغىنى ايمىدى ايسە ترك عادت ايتىمىك چىن و بونىكلە بىر بىر ھوانى پوزوب، باشقىلەر پىس نەمۇنە كۆستىرىمىك ياقش اولمادىغىنى تەسدىق ايدىمىك. بىر كۈن توتون چىكىمىك اونىڭ خىسسىسى ايشى اولماق و بىر بارىدە باشقىلەرى چوق از مەلۇمات آلاچاقلىرى، بىر كۈن ھادىسەلەر كۈچ اولماقلىرى ايشىك مۇقىمىنى تامىن ايدىمىكلىرى شەپسەزدر.

۲-۳ نچى و عىن زامانە سوڭىچى اتفاق تەقەير اولمىش توتون چىكىمەنىڭ بارىشماز، چىكىچى بىر ھەپتە آلاچاقلىرى. عىن ھالەت بىر نچى ھەپتە مەكتەپ مەدرىسى و تېببىيىك رەسلىقى ايله بىر نچى مەكتەپ تەجرىبە ياپىدىمىز زامان تەسەدۇف ايتىدىم. مەلۇمات بىر نچى بولان و اصولە ھەدى قارشى سورتىدە اعتراض ايدىمىز بىر طاقم چىرىدەن، بىلەنمە دىمۇغوزىيان و غىرەدەن بىر نچى ايتىدى. اوزلىكىدەن چىقىمىش، سوزلىرىنى بىر بىر ھەپتە باغلاپ بىلەن مەلۇمى دىگەنلەر بولان ئىكەنلەر اوشا آنچاق ايكى سول و بىرىدە: ۱) ۸-۱۰ ياشلىرىدە اولان چوقۇم توتون چىكىمەنى آرزولايورمى؟ ۲) توتون چىكىمە ايتىدىكى عادتەن رەسلىقىمىز؟ مەننى ھەپتە آلدىغىن سوڭىرا، بىر مەسىلەنىڭ ھەلى اىچىن تىز بىر سورتىدە داھا كۆزىل بولان و اصول كۆستىرىمە توتون چىكىمىك ايله مەبارزە اىچىن چىزىدىمىز بولان و اصولەن واز كىچەچىكىمىز خىر و بىرىدە. مەھىت ايتىرىپ، بىر مەسىلەنىڭ دوز كۆن فقط... بىر قانداق «چىن» و غىرە اولدىغىنى خىسسىسىدە بىز چاقۇق سورتىدە سازشە كەلىدەك.

«چىنىلىكك بويوگلىكى شېھسىز دوغرودر . اوطاقدە تەمىز هوا
 ايچىن چوجوقلرۇق ياشلىلرە قارشو آباردىقلىرى مبارزەنك شەتتى،
 ايتىلىگنى آزالتماق ، يونگوللىشىدىرىمك ايچىن يىگانە بريول وارە
 اودە چوجوقلرۇق ايكى كوچوك، عادى-پىس عادىلرە لوغانما،
 يىزە پىس يول كوسترەن و يىزىم يوندىغىمىز هواى پوزما - كىي
 طلبلىرىنى قبول ايتەلىدەر . معلملەرە مەكتەپ طىيىلىرى توپلاشوب
 مەكتەپدە معلم و طىيىلرۇق توتون چىكمەمەلى اولدىغلىرى خصوصەندە
 قراردار چىقارماقلىرى ابلە چوجوقلرە بويوك يارارلىق كوسترە يىلرلر .
 دولتى باش معارف ادارەلىرى مەكتەپدە مەنظىن بىر صورتدە توتون
 چىكن، آبرى توتون اوطەسى طاب ايدىن و ياخود توتون بولوطلىرى
 ايجروسندە معلملر اوطەسىنى بوراقوب صنفە واران معلملىرى عقەلە
 گتورەچك املرلر ويرمەك، بو ايشە بويوك كومك ايدەيىلرلر .
 جماعت رهبر ايچىن دىگل رهبر جماعت ايچىندەر . چوجوقلر
 معلم ايچىن دىگلدەرلر، لىكن معلم، خلق معارف قومىسارلىقى عالى
 اجتماعى تربىە ادارەسى و باشقەلىرى چوجوقلر ايچىندەرلر . مەكتەپدە
 چوجوقلرە اذن ويرىلمەدىكى خصوصەندە چىقاريلان اونە قادار
 پىداغوزى علمنە ضد، ناموافق و كولونچ اولسا، مەكتەپدە چوجوقلىرى
 پىس ايشلردىن ساقىدىران معلملرە توتون چىكمىگى قەدىن ايدىن امر
 اوقادار مەكتەپ وعائەلرلرۇق صاغلانماشامسە بويوك خەمت ايدەر .
 بويلەلىكن توتون چىكمەگە اولان عمومى مەيلە قارشو مەكتەپنىڭ
 دوشونمەسندىن داها بىر ممانعت قوللىمىش ، توتون چىكمەك كىي
 بولوقما خستەلىقى جىيەسى بىر نەقشەدە يارىلىمىش اولار .

توتون چىكمەك ابلە مبارزە تەجرىبەلىرى يىڭى تىشىنلر ايچىن
 كەنە خام خياللر و عادىلرۇق اوچورولماسندە جانلى - انقلابى بىر
 فعالىت اولار . بو مبارزەدە چوجوقلر اوزلرىنى اصلاحاتچى، صاغلان

باشلىش يارادىجىسى، ساغلام ايدە آل طاشىجىسى حس ايدىر. بو ايشىدە چوقۇرلر صحىيە اساسارىنى، قاعدەلەرنى قىتمەندىرەكە و صىرا ايله حىانە تەطىبق اىتمەكە آليشارلر.

معارف ايشىجىلرى ايونىك رولى.

بازانى: اوقارەفا.

چاۋرەنى: ر. م.

معارف خادملرنىڭ اجتماعى-سىياسى مەلۇماتىنىڭ اولدىنى كېيى تەحسىل-پىداغۇزى مەلۇماتىنىڭدە يۈكسەلمەسى احتىياجى مدنى شعبە و قومىئونلار قارشۇسىندا بو ايشىك تشكىلات و اصول، مەتود شىكلەرنىڭ جىزىلمەسى و ميدانە كىتەبلىمەسى مسئلەسىنى قالدېرەمىشدر. مدنى ايشىلرڭ اساسى شىكلى: مىجال، قضا و دائىرە معارف ايشىجىلرى اۇولرى اولمالىدلرلار. معارف ايشىجىلرى اىوى اجتماعى تربىيە ايشىجىلرى تەكاملى يۈكسەلىشىنىڭ اساسى استناد نەقشەسى اولمالىدەر. ايشىتە بومقالە معارف ايشىجىلرى اۇونىڭ بالەخاسە بو ساحەدە كىي وظيفەسىنى تەيىن اىچىن يازىلمەشدر.

معارف ايشىجىلرى اىونىڭ باشلىجا مسئلەسى، معارف ايشىجىلرىنى اوقىتبارك اونلار اىچىن ميدانە قويەش اولدىنى مسئلەنىڭ اجراسىنە ياردەم اىتمەكدر- كىچ نىلى علمى-سوسىيالىزم مەفكۇرەسى روىچىندە حاضىرلامالى، بىن الملل پىرولە تارىاتك آرزوسىنە موافق اجتماعى دوشونجەلى، حساس، مەشكىل كەلەرلە پىرولە تار انقلابنىڭ موفقىياتىنى مدافىقە اىتمەلى و قومونىزم-سوسىيالىزم جەمىيىتىنىڭ عمومى مەشكىللەرنىڭ ياقلاشماسىنا و تەحكىم ايدىلمەسىنە چالاشاجاق يىڭى انسان كەلەرلى حاضىرلاماقدەر. بىزم مەلم اوقىتبارك بو شىعارىنى تەمىل اىتمەلىدەر. او،

۲- ايىكىنچى ھەسە داخىل اولان ھالار دە ئائىلە مەسىلە يە درا كە و دوشونجە ايله ياناشاچاق، مەسىلەنى اطرافلىچە دوشونوب ايدىيان تەكلىفى بويىچە باشقە بر اولچۇدە عملە كەتورە جىگەر . بوتون چىكىلرە تەقدىم اولنان طلبىك يىرلى، توتون چىكىمە كە باشلار كن كوچوك دوشونجەسىز اولدىغىنى ايمىدى ايسە ترك عادت ايتىمىكك چىتىن و بونىكلە برابر ھوانى پوزوب، باشقەلرە پىس نەمونە كوسترەمىكك ياقش اولمادىغى تەصدىق ايدە جىگلر . بوگون توتون چىكىمك اونىڭ ھەسەسى ايشى اولاجاق و بو بارەدە باشقەلرى چوق آز مەلومات آلاچاقلر، بو كىبى ھادىلار ك چوق اولاجاغلرى ايشىڭ مەوقىيتىنى نامىن ايدە جىگلرى شەبەسىزدر .

۲-۳ نىچى و عىن زامان دە سوگىنچى ائفاق تەقەير اولنىمىش توتون چىكىمەنىڭ بارىشماز، جىنگىچو بر ھەسەت آلاچايدىر . عىن ھالە بن بر نىچى دىقە مەكتەپ مەدىرى و طبىيىنىڭ راضىلىغى ايله بر نىچى مەكتەپ دە تەجرىبە ياپىدىم زامان تەصادف ايتىم . مەلەملردن بر بىسى بو پلان و اصولە جەرى قارشو سورتەدە ائعتراض ايدوب بر طاقم جىردن، بىلكەدە دىموغوز يادىن و غىرەدن بىت ايتىدى . اوزلىكىدن چىقىمىش، سوزلىرىنى بر بىرىنە باغلايا بىلەمەن مەلەمى دىگەلە بوب آنىكە تادان اوڭا آنتىچاق ايكى سول و بر دىم : ۱) او ۸-۱۰ باشلرىندە اولان چوچوغنىڭ توتون چىكىمەنىنى آرزولايورىمى ؟ ۲) توتون چىكىمە ايتىدىكى عادتەن راضىدىرمى ؟ مەنى ھىواب آلدىقەن سوڭرا، بو مەسىلەنىڭ ھەلى ايتىچىن تىز بر سورتەدە داھا كوزل پلان و اصول كوسترەسە توتون چىكىمك ايله مەبارزە ايتىچىن چىزدىگىم پلان و اصولەن واز كىچە جىگىمى ھىبر و بر دىم . ماھىت ائعتبار يە پروژەنىڭ دوزگون فەقەت ... بر قادار «چىتىن» و غىرە اولدىغىنى ھەسەندە يىز چاپوق سورتەدە سازشە كەلدىك .

مقصديمیز- توتون چکمک ایله مبارزهدر و دراکه صاحبی بوتون انسانلرک بیزه کومک ایده جگنه ایمان بسله یوریز. آنکه تا آنانیم اولدیغی ایچین قاملیا، آدقید ایتمک لازیم دگلدر. آنکه تاده یاویریلن سواللرک آلتی چیزیلر، یاخود لازیم کان یرلرده مرکب ایله یازیلر؛ لازیم اولمایان شیلر ایسه یوزیلر.

آنکه تا والدینک احترامی ایچین هیچ بر قورقو تشکیل ایتمه یور. اولا آنکه تا امضاسیز اولدیغی ایچین اورتالغه چیقایله جک هر بر کوچوک اختلاف عائله ایچهریسند قلاجا قدر؛ بو کبی اختلاف اوج یول ایله جریان ایده ییلر:

- آتا و یاخود- «احترام صاحبی توتون چکنلر»: صارصلماز و محکم بر صورتده: «سنگ ایچین اولماز، بنم ایچین اولار»، «اورتالغا سوقولما»، «سنگ ایشک دگل»، «یومورطا، طاووغه درس او گرتمز» و غیره. شبهه سیز بو کبی عائله دن آنکه تا دولی قایتاریلما یاچاق. تحقیر اولنمیش، قلبی سینمیش چوجوق: «برشتی، چیقما دی، بزمیکیلر آنکه تانی دولدبرماق ایسته مه یورلر، آجیقلا نرلر» بونکله مکتب و آنکه تا ایچین مسئله بیتور. بو حادته بر نمره ایله آنکه تالرک نتیجه حق حسابنه قید ایدیلمه لی در، و بو خصوصده صوگرادان هیچ بر سوز سوبله نیلمه یه جگدر. فقط بو حادته چوجوغک قلبنده بر چوق مسئله لرک اویانما سنه سب اولاجاق، چوجوغک کندی کندیلمکده بو مسئله لر و بره جگی جوابله عائله احترامنه بویوک ضربه لر اوراجا قدر. بو حاله تاسف ایتمک لازیممی؟

شبهه سیز یوق- چونکه عائله هیچ بر زمان بو یول ایله احترامنی صاقلایا ییلمز. معین زمانده مکتبی و توتون چکمک ایله مبارزده بو حادته دن هیچ بر شتی ایترمز.

۲- ايىكىنجى ھەسە داخىل اولان ھاللىرىدە ئائىلە مەسىلىسىدە درا كە و دوشونجە ايله يانا شاچاق، مەسىلىنى اطرافلىچە دوشونوب ايدىلەن تەكلىفى بويىچە باشقە بىر اولچۇدە ئىشلەپچىقىرىش. بوتون چىكىلەر تەقدىم اولغان طلبىك ىرلى، توتون چىكىمە كە باشلار كىن كوچۇك دوشونجەسىز اولدىغىنى ايمىدى ايسە ترك عادت ايتىمىك چىين و بونىكلە بىر بىر ھوانى پوزوب، باشقەلەر پىس نەمۇنە كوسترەمىك ياقشى اولمادىغىنى تەصدىق ايدە چىكىلەر. بوگون توتون چىكىمىك اونىڭ خەسسى ايشى اولماق و بو بارىدە باشقەلرى چوق از مەلۇمات آلاچاقلار، بو كىي ھادىلەلر ك چوق اولماقلىرى ايشىك موفىقىتى تامىن ايدە چىكىلرى شەپەسىزدر.

۲-۳ نىچى و عىن زامانەدە سوڭىنچى اتفاق تەقەير اولنىمىش توتون چىكىمەك بارىشماز، چىكىچو بىر ھەسسىت آلاچايدىر. عىن ھالەن بىر نىچى دىقە مەكتەپ مەدرى و طىببىك راضىلىغى ايله بىر نىچى مەكتەپدە تەجرىبە ياپىدىمىز زامان تەصادف ايتىمىز. مەملىرىن بىر نىچى بو پلان و اصولە جەرى قارشو ھەسسىتدە اعتراض ايدوب بىر طاقم چىرىن، بىلكەدە دىموغوز يادىن و غىرەدىن بىر نىچى اوزلىگىدىن چىقىمىش، سوزلىرىنى بىر بىر نە باغلايا بىلمەين مەملى دىگەلە يوب آنىكە تادان اوڭا آنچاق ايكى سول وىردىمىز: ۱) او ۸-۱۰ ياشلىرىندە اولان چوچوغىك توتون چىكىمەنى آرزو لايورىمى؟ ۲) توتون چىكىمەك ايتىدىكى عادتىدىن راضىدىرمى؟ نەفى جواب آلدىغىن سوڭرا، بو مەسىلەنىڭ ھەلى اىچىن تىز بىر ھەسسىتدە داھا كوزل پلان و اصول كوسترەسە توتون چىكىمىك ايله مەبارزە اىچىن چىزىدىكىم پلان و اصولدىن واز كىچە چىكىمى خەبەر وىردىم. ماھىت اعتبارىيە پروژەنىڭ دوزگون فقط... بىر قانداق «چىين» و غىرە اولدىغىنى خەسسىتدە بىز چاپوق ھەسسىتدە سازشە كەلدىك.

«چىنىلىكك بويوگلىكى شېھەسىز دوغرودر . اوطاقدە تەمىز هوا
 ايچىن چوجوقلارڭ ياشلىلار قارشو آپاردىقلىرى مبارزەنىڭ شەتتى،
 ايتىلىگنى آزالماق ، يونگوللشدىرىمك ايچىن يىگانە بىر يول وارسە
 اودە چوجوقلارڭ ايكى كوچوك، عادى-پەس عادەتلىرلە لوغالانما،
 بىزە پەس يول كوسترى و بىزىم يوندىغىمىز هواىى بوزما - كىيى
 طلبلىرىنى قبول ايتەلىدەر . مەلەملەر مەكتەپ طىپىللىرى توپلاشوب
 مەكتەپدە مەلم و طىپىلارڭ توتون چىكەمەلى اولدىنقىلىرى خىصوصندە
 قاراردار چىقارماقلىرى ايله چوجوقلار بويوك يارارلىق كوسترە يىلرلر .
 دولتى باش مەعارف ادارەلىرى مەكتەپدە مەظنن بىر صورتدە توتون
 چىكن ، آيرى توتون اوطەسى طلب ايدىن و ياخود توتون بولوطلىرى
 ايجىروسندە مەلەملر اوطەسىنى بوراقوب صنفە واران مەلەملرى عقە
 كتورەجك امارلر وىرىمكلا ، بو ايشە بويوك كومك ايدە يىلرلر .
 جەمەت رەبىر ايچىن دىگل رەبىر جەمەت ايچىندەر . چوجوقلر
 مەلم ايچىن دىگەنلەرلر ، لىكن مەلم ، خىلق مەعارف قومىسارلىقى عالى
 اجتماعى تەربىە ادارەسى و باشقەلىرى چوجوقلر ايچىندەرلر . مەكتەپدە
 چوجوقلرە اذن وىرىلەمەدىكى خىصوصندە چىقاريلان اونه قادار
 پىداغوزى علمنە ضد ، ناموافق و كولونج اولسا ، مەكتەپدە چوجوقلىرى
 پەس ايشلردىن صاقىدىران مەلەملەر توتون چىكەمكى قەدىن ايدىن امر
 اوقادار مەكتەپ وعائەلەرڭ صاغلانماشاسنە بويوك خەدەت ايدەر .
 بويلەلگەن توتون چىكەمگە اولان عمومى مەيە قارشو مەكتەپنىڭ
 دوشونمەسندىن داها بىر مەنەت قوللىمىش ، توتون چىكەمك كىيى
 بولوقما خىستەلىنى جىيەسى بىر نەقتەدە يارىلىمىش اولار .

توتون چىكەمك ايله مبارزە تەجرىبەلىرى يىگى تىشىنلر ايچىن
 كەنە خام خياللر و عادەتلەرڭ اوچورولماسندە جانلى - انقلابى بىر
 فعالىت اولار . بو مبارزەدە چوجوقلر اوزلرىنى اصلاحاتچى ، صاغلانما

باشايش يارادىجىسى، ساغلام ايدە آل طاشىجىسى حس ايدر. بو ايشدە چوقۇرلر صەھە اساسلىنى، قاعدەلرنى قىتمەندىرەكە و صىرا ابلە حىانە تطبىق اىتمەكە آليشارلر.

معارف ايشجىلرى ايوونىك رولى.

يازانى: اوقاروفا.

چاۋرەنى: ر. م.

معارف خادملرنىڭ اجتماعى-ساياسى معلوماتنىڭ اولدىنى كېى تحصيل-پىداغوزى معلوماتنىڭ دە يوكسەلمەسى احتىاجى مدنى شعبە و قومسئونلار قارشوسىندا بو ايشىڭ تشكىلات و اصول، مەتود شكىللرنىڭ چىزىلماسى و ميدانە كىترىلمەسى مسئلەسىنى قالدىرەمىشدر. مدنى ايشلرڭ اساسى شكىلى: محال، قضا و دائرە. معارف ايشجىلرى ايلورى اولمالىدلرلار. معارف ايشجىلرى ايوى اجتماعى تربىە ايشجىلرى تكمالى يوكسەلىشنىڭ اساسى استناد نقطەسى اولمالىدر. ايشتە بومقالە معارف ايشجىلرى ايوونىڭ بالخاصە بو ساحەدە كى وظىفەسىنى تەيىن اىچىن يازىلمىشدر.

معارف ايشجىلرى ايوونىڭ باشلىجا مسئلەسى، معارف ايشجىلرىنى اوقىباىرك اونلار اىچىن ميدانە قويمىش اولدىنى مسئلەنىڭ اجراسىنە ياردەم اىتمەكدر-گىنج نىلىلى علمى-سوسىالىزم مەفكۇرەسى روچىندە حاضرلامالى، بىنالمىل پرولە تارىاتىڭ آرزوسىنە موافق اجتماعى دوشونجەلى، حساس، متشكىل كىلەرلە پرولەتار انقلابنىڭ موقىياتىنى مدافەە اىتمەلى و قومونىزم-سوسىالىزم جەمىيەتنىڭ عمومى شكىللرنىڭ ياقلاشماسىنا و تحكىم ايدىلمەسىنە چالاشچاق يىڭى انسان كىلەرلى حاضرلاماقدەر. بىزم معلم اوقىباىرك بو شىعارىنى تەمبىل اىتمەلىدر. او،

کندیسینی تربیه ایتمه‌ای و یالکز آدلا دگل حقیقته‌ده اجتماعی
ربیه ایشچیسى اولمالیدر. بو اساسی مسئله‌دن صوگرا، معارف
مشعلری اؤنیه‌ده ایشلری قورولمالیدر.

معارف ایشجیلری اُیوی، معلم کتله سینی کندی تاثیر آلتته
آلاراق اونلاردان معاصرلشمگله آڭلاشیلا بیله جک کندی تحصیل-
صنعتلرنیک مسئله و غایه لرینی آڭلایا بیلمک و اجتماعی تظاهراتی
تحلیل ایدمه بیلمک ایچین علمی-مارقسیزم مه تودی ایله تجهیز ایتمه لی،
بشترك دوشونجه ضیاسی آلتندا متحد ایسته گلرله یگی مکتب
فورولوشی مسئله لرینی قومونستجا سناحل ایتمه لی در.

معارف ایشجیلری آبوی، کندی ایشینی هیچ وقت اويله بیر
 صورتده قورماغی اونوتما لیدر که، او (ایش) معارفچی به اونک
 آرتیق اکثر بنه گینمش اولدیغی استقامته ایره یلمک ایچین ممکن
 قادار اک قیصا بولی گوستره بیلین..

ولادىمير ايليچ لەنين بويە دېمىشدر : - « خلىق معلملىرىنىڭ تەشكىلاتى
ايشىنى اوپە بىر اصوللا قوتلندىرملى كە اونلار ، بلاستنا بوتون
سرمايەدار مەلىكىلىرىندە اولدىقى كېيى ، بورژوازىيا قورولوشىنىڭ استاد
گاھلىقىندان چىقوب ، اونلارنىڭ واسطەسىلە كويلوبى بورژواز
اتفاقە داخل اولماقدان اجتناب ايتدىروب پىرولەتار اتفاقە جلب
اىتمەك ايجىن شورا قورولوشىنىڭ استاد گاھى اولسىنلار . »

معارف ایشجیلری ایلورنیک تکامل و پداغوزی - مه تود مسئله لری
 ساحه سینده کی ایشی، شبهه سیز، بو مسئله لریک مارقنیزم دوشونجه سیله
 آیدینلاشماسی و عمومی اجتماعی - سیاسی تحصیل و تربیه نیک اساسی
 اوزرینه قورولمالیدر. آنجاق بوشرائط تحتند معارف ایشجیلری
 ایوی لزومیتلی صانیلیر و اووقت طلب ایتدیگی قوت، نه نه رزی
 و وسائطک صرف اولونماسینی تامین ایتمش اولور. بو، شبهه سیز،

مرکب و جتین مسئله نك حلینه عجا تخبیکی صورتده ناصل
 یاقلاشمالیدر؟ ایلک شرط اولاراق گنیش جمعیت (قولله قنوی) اساسی
 تطبیق ایدیلمه لیدر. بو ایشه همکارلار تشکیلاتلارینی اولدیغی کبی
 مثلا، خلق معارف شعبسی کبی ایستهك، جریانلارله علاقه دار اولان
 اداره لر، عالی بداغوزی مکتب لری، بداغوزی تهنیقوملاری، اگر
 موجود ایه مه تود بیوروارلی، بداغوزی موزه لری، تجربه لی
 مکتب لری و الخ جلب ایدیلمه لیدر؛ فرقه وی قوملارده نك دقتله
 بو مسئله ایله علاقه دار بولونمالیدرلار - ایسته هر بیر معارفچی
 کتله سینك استاد ایدمه جگی مدنی قوتلر مجمعی! فقط بونا استناد
 ایدرکن ایشك آرتماسی و محکمانه سی ایچین ایری - ایزی، مدنی
 قومسینلار، یرلی قومیه، دائره مکتب درنه گلری و الخ کبی
 نوزه کلرک نماینده لری واسطه سیله اولاجاق گنیش متشکل و آچیق
 اجلاس لاریندا ایضاحات و یرمک یولیه رهبرلک ایدن کتله ایله مربوط
 بولونمالیدر. بو گنیش اشترک، اعتماد کار، فعال، متشبث بولونماغا،
 مشترک و مربوط اولماغا و عمومی بیر مراقلا نمایا سوق ایدر
 و معلمی بولوندیغی غیر اجتماعی تکلیکدن چیقاروب، شورا
 جمهوریتلرنیك مقدمه الجیشی ایله یورومگه امکان ویره ر.

معارف ایشجیلری ایونیک ایشلری تمثیلی اولدیغی کبی اصولی
 ماهیتده اولایلیر: داها دهرین اولان ده گهرلی مسئله لرنك اصولی
 اولاراق آکلاشلاسی ایچین محاضره لر، معروضه لر، رده راتلار،
 میتینغلر، محکمه لر، مسامره لر کبی؛ فقط، شبهه سیز، مرکزی موقعی،
 اصولی، دهرین پلان اوزره اولان ایشلر دوتمالیدر؛ بودا دهرنه گلر،
 دارالمعلمینلر، قونفره لز، طرزینده اولمالیدر و ایش اصولیك مرکز
 نقلتی دهرنهك، قورص و دارالمعلمینلرده اشترک ایدنلرک کندی
 اوزرینه سالمالیدر، بو وقت مسئله نك نظری صورتده حبله عملی

ایشی بیرلشدیرمک و نظر یاتی جاملی مجسم حقیقنه تجویل ایتمک لازمدیر. بو، کتاب تعلیماتیندن و باطل آقاده میزمدن اجتناب ایتمکه امکان ویریر، دهرنهک ایشلرینده جانلی عملی بیر مراق دوغورور، اونا احتیاج دوغورور و اونکلهده تامین ایدیور، بو ایسه شبهه سیز ایش اصولنیک اڭ بوبوک موفقیتلریندن بیرى عد ایدیلمه لیدر. آنجاق او وقت معلم کتله لرینیک فعال و آزاد مناسباتینی موجود عد ایتمک اولور. فقط معارف ایشجیلری أبوی دهرین اصول ایشی آباریرکن کندی - کندینه بوش دورمالی کندیسيله حد اعتباريله مربوط اولان بوتون اوزاق بوجاقلارلا زابطه تامین ایتمکه چالیشمالیدر؛ هیچ اولمازسا معلومات و استخبارات بیوروسی واسطه سيله جمعیتلره اولدیغی کبی معلومات آلماق ایسته یهن آیری - آیری ایشجیلره ده تحریری و شفاهی شکلده ایضاحات و جواب ویرمه لیدر، البت، بونی آنجاق تعلیمات ایچین گونده ريله جک محاضره جی قوتلرینیک کافی گلدیگی، یتدیگی قاداردا اجرا ایتمک لازم کگیر. بو صوکنجی ولایت و محال معارف ایشجیلری أبوی اعظمی صورتده چالیشمالی و کنیش معلم کتله لرینیک جاب ایدیلمه سی ایشینده مدنی - اجتماعی و همکارلق رابطه سینیک اڭ محکم تحلیلی یاراتمالیدر. معارف ئبوی مرکزی رولی ایفا ایتمه لی در.

بو ایشک علمی صورتده وضع ایدیلمه سی غایه سيله حسابی مقداری چپندن اولدیغی کبی وصفی چپندن ده دوغرو تعیین ایتمک ضروری در؛ وصفی چپندن ایضاحات دهرنه گلرک مه تود و تشکیلات ایشلرینیک منفی و مثبت چپتلرینی آیدینلاتمالی - فعالیت، تشبث، موفقیت، عدم موفقیت بو و یا دیگرینیک سیلری - کبی داخلی حیاتی ایضاح ایتمه لی در، بو ایجاینده بو و یا دیگر تبدلات یاپما و ایشی ایسته نیلن غایه یه سوق ایتمکه امکان ویریر آنکته

